

УДК 339.924

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-4>

Шеремет О.В.

викладач кафедри економіки
і міжнародних економічних відносин
Національного авіаційного університету

Sheremet Olha

teacher, Department
of International Economic Relations and Business,
National Aviation University

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄС У СФЕРІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

COLLABORATION OF UKRAINE AND EU IN CREATIVE INDUSTRIES

У статті розглянуто сучасні виміри співробітництва між Україною та ЄС у сфері креативних індустрій. Креативний сектор має не тільки культурний, але й економічний вимір. Він уже визнаний рушієм соціально-економічного зростання у XXI столітті всіма розвиненими країнами світу, оскільки в його основу закладено інтелектуальний капітал. У ЄС креативні індустрії генерують понад 4,5% ВВП щорічно, активно підтримуються на рівні Європейської Комісії та Європейського Парламенту. В Україні поняття креативних індустрій і види економічної діяльності, що до них належать, уже закріплені на законодавчому рівні. Співпраця між Україною та ЄС здійснюється через торгівлю креативними товарами і послугами та розбудову європейського креативного сектору через програму «Креативна Європа», участь українських заявників у якій у 2017–2019 роках є навіть більш успішною, ніж багатьох інших країн Східної Європи.

Ключові слова: креативні індустрії, культурні індустрії, креативний сектор економіки, креативні товари та послуги, програма «Креативна Європа», Європейський Союз.

В статье рассмотрены современные формы сотрудничества между Украиной и ЕС в сфере креативных индустрий. У креативного сектора, признанного всеми развитыми странами двигателем социально-экономического роста в XXI веке, благодаря интеллектуальному капиталу, лежащему в его основе, есть не только культурное, но и экономическое измерение. В ЕС креативные индустрии формируют более 4,5% ВВП ежегодно, активно поддерживаются на уровне Европейской Комиссии и Европейского Парламента. В Украине понятие креативных индустрий и виды экономической деятельности, которые к ним относятся, уже закреплены на законодательном уровне. Сотрудничество между Украиной и ЕС осуществляется посредством торговли креативными товарами и услугами, а также развития европейского креативного сектора за счет программы «Креативная Европа», участие в которой украинских заявителей в 2017–2019 годах является даже более успешным, чем ряда других стран Восточной Европы.

Ключевые слова: креативные индустрии, культурные индустрии, креативный сектор экономики, креативные товары и услуги, программа «Креативная Европа», Европейский Союз.

This article is devoted to various areas of modern collaboration of Ukraine and EU in creative industries. For many years creative sector was perceived only through a cultural paradigm whereas it had got a strong economic potential. At the end of 20th century this situation began to change alongside with information society growth. Nowadays the creative industries are recognized as the most dynamic sectors in the world economy and accepted by developed countries as a key driver of socio-economic growth in 21st century, because of its knowledge-based nature. EU creative industries generate more than 4.5% GDP annually and are widely supported by European Commission and European Parliament. Such trends actualize creative industries topic for Ukraine both for researches and for socio-economic decision-makers. Creative industries as an economic category and types of economic activities that belong to creative sector are already defined and enshrined in Ukrainian law. Ukraine-EU collaboration spreads from bilateral creative goods and service trade to common efforts in developing strong pan European creative sector. The main instrument of EU creative industries support is a Creative Europe programme, which aims to develop the audiovisual and cultural sectors, also as cross-cultural and cross-sectoral cooperation. The Programme consists of three subsectors – Media, Culture and Cross-sectoral collaboration. Ukraine participates in Creative Europe programme only partially, because there is still no harmonization with European legislation. Despite Ukraine adopted the bill on membership in EURIMAGES at the end of 2019, a lot of disagreements in legislation are on place yet. And

even so Ukrainians are more successful in taking finance through Creative Europe programme than its neighbors from Eastern and South Eastern European countries. Ukrainian appliers are more successful in Culture than Media subsector, although undeniable results are even in Media. Nevertheless, there are a lot of problems, challenges and barriers on the way of Ukrainian creative industries development whereas its potential for growth is huge.

Keywords: *creative industries, cultural industries, creative sector, creative goods and services, Creative Europe programme, European Union.*

Постановка проблеми. Нині креативна економіка має як культурну, так і соціальну й економічну цінність. Уже багатьма країнами вона визнана як надзвичайно перспективний вектор соціально-економічного зростання та напрям диверсифікації національної економіки. Такий стан речей зумовлений передусім великим внеском креативних індустрій у національний ВВП, перспективністю для міжгалузевої співпраці, для зовнішньої торгівлі, особливо правами інтелектуальної власності, потенціалом до створення нових робочих місць, особливо для малих та середніх підприємств. Саме тому розвинені країни світу, у тому числі країни-члени ЄС, прикладають великі зусилля для розвитку креативних індустрій.

Останніми роками зростає роль креативних індустрій й в Україні, що знаходить відображення як у національній економіці, так і в українському законодавстві. Стратегічним партнером у цьому розрізі є країни ЄС, особливо у контексті спільного розвитку та становлення пан-європейського економічного та соціально-культурного простору. Основною ініціативою у цьому напрямі є програма ЄС «Креативна Європа», до якої приєдналася й Україна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики, сучасного стану та потенціалу розвитку креативних індустрій як на рівні світової економіки, так і на рівні окремих держав присвячені аналітичні звіти, ґрунтовні дослідження та інші матеріали ЮНКТАД, ООН та ЄС, національних урядів, міністерств економіки та інших відомств як розвинених країн, так і країн, що розвиваються. Тенденції розвитку креативних індустрій в ЄС висвітлені у наукових працях І. Скавронської, А. Гончарука, К. Фарінї та інших українських та іноземних науковців. Але досі не досить дослідженими залишаються сучасні виміри співробітництва між Україною та ЄС у креативному секторі, оскільки лише нещодавно розпочато наукове дослідження сфери креативних індустрій загалом і співпраці України з ЄС у цьому напрямі зокрема.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї роботи є розкриття сучасних вимірів та ступеня співробітництва між Україною та ЄС у сфері креативних індустрій. Для досягнення мети якої виокремлено такі завдання:

- встановити економічну сутність поняття «креативні індустрії» та види економічної діяльності, що належать до них;
- оцінити рівень розвитку креативного сектору ЄС та України;
- визначити та проаналізувати форми та обсяги співробітництва між Україною та ЄС у сфері креативних індустрій.

Виклад основного матеріалу. Протягом століть поняття культурних, креативних індустрій розглядалося виключно у площині культури. Але культура має й

економічний вимір, усвідомлення якого і зумовило перенесення креативних індустрій в економічну площину.

Так, у 2018 році Лувр відвідало понад 10 млн відвідувачів, що принесло музею 170 млн доходу [1, с. 36]. А кожен твір мистецтва нині має свою ціну на міжнародних ринках. Загалом же наприкінці другого десятиліття ХХ століття креативні індустрії формують 4,5% світового ВВП з очікуваними темпами зростання 10% і суттєво випереджають розвиток виробництва та сфери послуг, генеруючи при цьому велику кількість робочих місць [2].

Вперше поняття креативних індустрій використав уряд Австралії у 1994 р. у звіті «Креативна нація». А перше ґрунтовне визначення поняття запропонував у 1998 р. Департамент культури, медіа та спорту Великої Британії, згідно з яким креативні індустрії – галузі економіки, що ґрунтуються на індивідуальній творчості, майстерності та таланті, мають потенціал для створення доданої вартості та нових робочих місць завдяки генеруванню, виробництву та експлуатації продуктів інтелектуальної власності [3].

Найбільш поширеним у науковому світі є визначення поняття креативних індустрій, яке використовує ЮНКТАД. Ключові положення:

- креативні індустрії характеризує створення та виробництво товарів і послуг на базі переважно інтелектуального капіталу;
- креативні індустрії мають певний набір науково-обґрунтованих заходів, націлених на виробництво матеріальних товарів та нематеріальних інтелектуальних або художніх послуг і високим творчим змістом, економічно цінністю та з комерційною метою [2].

Законом України про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії» № 2458-VIII від 19 червня 2018 року було визначено, що «креативні індустрії – види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження, а їхні продукти і послуги є результатом індивідуальної творчості» [4].

ЄС у контексті креативних індустрій використовує поняття «культурні індустрії» [5], однак суть поняття при цьому зберігається незмінною.

Щодо класифікації креативних індустрій, то вони об'єднують культурну спадщину (традиційну культуру та культурні пам'ятки), мистецтво (образотворче та сценічне), медіа (аудіовізуальні твори та нові медіа), а також функціональний креатив (дизайн та креативні послуги) [6, с. 202].

Перелік видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій, було затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» № 265-р від 24 квітня 2019 р. Перелік включає такі види діяльності, як: народні художні промисли; візуальне мистецтво (живо-

пис, графіка, скульптура, фотографія тощо); сценічне мистецтво (жива музика, театр, танець, опера, цирк, ляльковий театр тощо); література, видавнича діяльність та друковані ЗМІ; аудіальне мистецтво; аудіовізуальне мистецтво (кіно, телебачення, відео, анімація, мультиплікація тощо); дизайн; мода; нові медіа та ІКТ (програмне забезпечення, відеоігри, цифрові технології в мистецтві, 3D-друк); віртуальна, доповнена, змішана реальність тощо); архітектура та урбаністика; реклама, маркетинг, зв'язки із громадськістю та інші креативні послуги; бібліотеки, архіви та музеї [7].

Поняття креативних індустрій нерозривно пов'язане з поняттям «креативна економіка», концепція якої ґрунтується на взаємодії особистої творчості, ідей, інтелектуального капіталу, знань та технологій [2]. Її визначальні особливості – висока науковість креативних товарів та послуг, особиста творчість та талант, самозайнятість та часткова зайнятість.

Розвиток креативних індустрій стимулює розвиток інновацій та технологій, міжсекторальний трансфер технологій, трансформації в інших суміжних секторах. Зокрема, мешканці ЄС активно використовують мережу Інтернет для купівлі креативних товарів та послуг, 27% з яких – квитки на заходи, 22% – книжки, журнали та газети, 17% – фільми та музика [1, с. 152]. Однак інноваційним у цьому є не тільки використання Інтернету та Інтернет-магазинів, але й форма, у якій відбувається покупка. Купують переважно електронні книги та онлайн-підписки до бібліотек, а не паперові екземпляри; а аудіовізуальний контент – через підписку на VOD-платформи.

З боку розвинених країн світу простежується велика зацікавленість у розвитку креативних індустрій. Зокрема, культура і креативний сектор визнані джерелами економічного зростання, порозуміння і діалогу в суспільстві, а також одним із ключових елементів вирішення кризи в національному господарстві ЄС. Цей факт був врахований під час формування стратегії соціально-економічного розвитку ЄС на період до 2020 року «Європа 2020», прийнятої Європейською Радою навесні 2010 року, та Резолюції Європейського парламенту «Про сприяння розвитку культурних та креативних індустрій Європи як джерела економічного зростання». В основу розвитку креативних індустрій ЄС закладено програми «Креативна Європа», яка закінчується у 2020 році, «Горизонт-2020», Cosme (включаючи Erasmus для молодих підприємців) та європейські регіональні політики. Очікується продовження дії ініціатив з підтримки розвитку креативних індустрій у майбутні роки. Зокрема, важливість креативного сектору для

соціально-економічного зростання ЄС підтверджена у новій Європейській програмі з розвитку культури та Робочому плані з розвитку сектору культури на 2019–2022 рр., нещодавно затверджених Європейською Комісією [8].

З 2011 року креативний сектор ЄС стабільно генерує більш ніж 558 млрд євро, тобто 4,5% ВВП щорічно. У 2018 році налічував близько 8,7 млн зайнятих, що становить 3,8% зайнятого населення. Аналогічним є показник для сільського, лісового та рибного господарства. При цьому кожен четвертий зайнятий у креативних індустріях – митець чи письменник; а 65% мають вищу освіту, за загального показника 35% для сукупної зайнятості у ЄС. Найбільше зайнятих у креативному секторі в Естонії (5,6%), показник вищий 5% актуальний для Люксембургу та Мальти, вище 4,5% – для Фінляндії, Словенії, Нідерландів, Швеції та Великої Британії [1, с. 62–65].

Щодо України, то її креативні індустрії перебувають переважно на етапі становлення, і тільки деякі з них (аудіовізуальна індустрія, дизайн) уже перейшли на етап розвитку.

На жаль, методологія збору статистичних даних в Україні та форма їхнього представлення на офіційному сайті Державної служби статистики України не дає змоги оцінити рівень розвитку креативних індустрій України, а також обсяг, товарну та географічну структуру зовнішньої торгівлі креативними товарами та послугами України [9]. Тому тут приведено останні доступні статистичні дані ЮНКТАД (дані за 2014–2015 рр.) [10–11].

У 2014 році обсяг українського експорту креативних товарів на світовий ринок становив 768 млн дол. і практично вирівнявся з показником імпорту аналогічних товарів в Україну, тоді як загалом зовнішню торгівлю за цим напрямом у 2005–2014 рр. характеризувало від'ємне сальдо (рис. 1).

Провідне місце у розвитку креативних індустрій України посідають країни ЄС, і як споживачі українських та постачальники власних креативних товарів в Україну, і як надійні партнери у розвитку сектору загалом.

У зовнішній торгівлі креативними товарами між Україною та ЄС превалюють товари індустрії дизайну та художні промисли, третю позицію у категорії експорту займають нові медіа, а в імпорті – видавнича справа (табл. 1).

Після подій 2014 року – анексії АР Крим, скорочення торговельного обороту з Російською Федерацією та початком збройного конфлікту на Сході України – відбулася і часткова втрата традиційних ринків

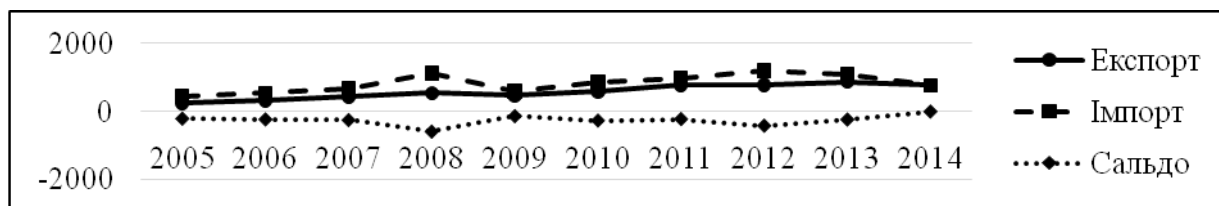

Рис. 1. Зовнішня торгівля креативними товарами України у 2005–2014 рр., млн дол.

Джерело: побудовано автором за [10]

Структура торгівлі креативними товарами України із країнами ЄС у 2015 році

	Експорт		Імпорт	
	млн. дол.	%	млн. дол.	%
Художні промисли	24	22,64	35	25,74
Аудіовізуальні твори	0	0,00	2	1,47
Дизайн	64	60,38	77	56,62
Нові медіа	12	11,32	4	2,94
Перформативні мистецтва	0	0,00	0	0,00
Видавнича справа	5	4,72	17	12,50
Візуальні мистецтва	1	0,94	1	0,74
Всього	106	100	136	100

Джерело: складено автором за [11]

збуту українських креативних товарів та послуг, і переорієнтація українських експортерів із російського на європейські ринки, що привело й до відповідного збільшення товарообігу.

Щодо розвитку міждержавного партнерства між Україною та ЄС у креативному секторі, то тут провідне місце посідає програма «Креативна Європа». Це рамкова програма Європейської Комісії із загальним бюджетом у 1,46 млрд євро, орієнтована на розбудову культурного та аудіовізуального секторів країн-членів ЄС та країн-партнерів протягом 2014–2020 років. Складається із трьох підсекторів: «Культура», «Медіа» та «Міжсекторальна співпраця»; фінансування між ними відповідно розподілено за пропорцією 56%, 31% та 13%. У програмі «Медіа» представники з України можуть брати участь тільки обмежено, тоді як за двома іншими напрямками – на рівні інших країн-членів ЄС. Очікується, що наприкінці 2020 року програму буде пролонговано на 2021–2027 роки [12].

Заявники з України хоча й обмежено беруть участь у секторі «Медіа», але загалом – більш успішно, ніж багато інших країн Східної Європи. Так, за напрямом «Кінофестивалі» підпрограми «Креативна Європа: Медіа» вперше у 2019 році фінансову підтримку у розмірі близько 46 тис. євро отримав кінофестиваль «Молодість».

Значно кращі результати українські заявники демонструють у підпрограмі «Креативна Європа: Культура». Тут протягом 2017–2019 рр. підтримку отримали 2 проекти, де лідерами проекту є культурні оператори з України, й 11 – де партнером із реалізації проекту виступає українська сторона.

У 2017 році за напрямом «Художній переклад» видавництвом «Астролябія» було реалізовано проєкт «Класична та сучасна європейська література в Україні», який передбачав переклад, підготовку до друку, друк, дистрибуцію та промоцію 8 художніх творів класичної та сучасної європейської літератури. Обсяг фінансування від «Креативної Європи» становив 29 139 євро на 2018–2019 рр.

У 2019 році за напрямом «Культура. Проекти міжнародної співпраці (маломасштабні)» грант від «Креативної Європи» обсягом 199 819 євро отримав Фонд Василя Хмельницького К. Fund на реалізацію проєкту European Design Upgrade: Transnational Capacity Building. Це міждисциплінарна програма з підвищення професійних навичок та мислення. Її

мета – об'єднання IT-фахівців, митців, дизайнерів, науковців та підприємців для вирішення глобальних викликів через пошук рішень для креативних індустрій, бізнесу та місцевих спільнот на локальному рівні. Передбачено одночасне впровадження проєкту в Україні, Бельгії та Фінляндії.

Найбільше проєктів за програмою «Креативна Європа» за участі українського партнера було профінансовано за напрямом «Проекти міжнародної співпраці» – 12 проєктів на загальну суму близько 3,4 млн євро. Особливістю підтриманих проєктів є їхній комплексний характер, тобто поєднання у межах одного проєкту кількох креативних індустрій, освітньої компоненти, технологій, туризму тощо (табл. 2).

Однак досі проблемами, які стримують як розвиток креативних індустрій в Україні та їх перетворення на повноцінний рушій соціально-економічного зростання у XXI столітті, так і повноцінну співпрацю з ЄС у межах програми «Креативна Європа» та низці інших ініціатив, залишається не досить розвинене та гармонізоване з нормами ЄС українське законодавство, брак кваліфікованих кадрів, обмеження фінансових можливостей сектору та інших ресурсів, низький платоспроможний попит в Україні та обмеженість внутрішнього ринку, відсутність бази операторів креативного сектору англійською мовою, що спростило б європейцям пошук партнерів в Україні.

Зокрема, надзвичайно гостро відчувається брак управлінських навичок, фінансової та юридичної грамотності. Серед них – навички з пошуку партнерів як в Україні, так і в ЄС для спільної реалізації креативних ініціатив, довгострокового та середньострокового планування, стратегічного мислення; навички бюджетування, визначення цілей, завдань та ключових показників ефективності (KPI); навички моніторингу поточної стану, успішності та ефективності реалізації проєкту; відсутність розуміння загальноєвропейських цінностей та потенціалу до співпраці з європейським креативним сектором; брак досвіду щодо сталого розвитку проєктів, пошуку та диверсифікації джерел фінансування, розширення аудиторії.

Щодо законодавчого регулювання, то хоча наприкінці грудня 2019 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про приєднання України до Європейського фонду підтримки спільного виробництва та розповсюдження художніх кінематографічних та

Підтримка програмою «Креативна Європа» проектів за участі українського партнера за субпрограмою «Культура»

Проект	Грант, євро	Український партнер	Загальна к-ть компаній-партнерів	Інші залучені країни	Суть проекту
ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ (МАЛОМАСШТАБНІ)					
2017 рік					
Фестиваль Brave Kids	57 194	Жіноча благодійна організація «Наші візії»	7	Грузія, Польща, Словаччина, Румунія	Участь дитячих колективів у фестивалі та серія майстер-класів у форматі «діти вчать дітей».
«Поліфонія»	199 999	Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»	3	Угорщина, Франція	Документування української традиційної музики та її представлення на європейському рівні за допомогою сучасних технологій.
Colab Quarter	199 999	ГО «МістоДія»	4	Іспанія, Франція	Серія інтервенцій в урбаністичний простір.
Арт-резиденція «Територія Натхнення»	192 000	ГО «Тустань»	5	Словаччина, Австрія	Організація арт-резиденцій із метою підвищення туристичної привабливості сільської місцевості.
2018 рік					
Tbilisi Architecture Biennial – Building are Not Enough	187 870	ГО «МістоДія»	5	Грузія, Данія, Латвія, Португалія	Зосереджено на трансформаційних процесах, які відбуваються у радянських модернізованих масових житлових кварталах.
2019 рік					
European Roma Theater – Contemporary Cultural Heritage Shapes our Future	198 867	Національно-культурне об'єднання «Амала»	4	Угорщина, Румунія, Австрія	Поширення інформації про ромський театр за допомогою міжнародних фестивалів, гостей виступів та цифрового архіву.
Music Bridge Art Project that Overarch Countries and Connects the Several Nationalities and Communities	199 999	ГО «Pro Cultura Subcarpathica»	7	Угорщина, Румунія, Словаччина, Франція	Розроблення інтерактивних програм про класичну музику для дітей та молоді, проведення концертів та навчальних заходів. Мета – покращення соціальної інтеграції різних соціальних груп.
Birth Culture: A Journey Through European History and Traditions Around Birth and Maternity	199 800	Харківська регіональна недержавна організація «Центр гендерної культури»	4	Естонія, Італія, Австрія	Розвиток історичних досліджень та організація експозицій для популяризації теми материнства серед широкої аудиторії як частини нематеріальної культурної спадщини.
Arts, Rediscovery, Traditions, Eclectic, Contemporary, Heritage	199 990	ГО «Архікідз»	4	Румунія, Іспанія, Албанія	Посилення здібностей та можливостей митців за допомогою освоєння нових навичок та технік задля виходу на міжнародний рівень
ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ (ВЕЛИКОМАСШТАБНІ)					
2018 рік					
EMERGENCE FROM SHARED EXPERIENCE TO NEW CREATIVITY: Living Heritage / Reframing Memory	854 716	Міжнародний благодійний фонд «Ізоляція. Платформа культурних ініціатив»	7	Чехія, Кіпр, Норвегія, Польща, Латвія, Велика Британія	Фокус на темі спільної Європейської культурної спадщини. Формат: серія майстер-класів, семінарів, виставок, художніх резиденцій та сайту.
2019 рік					
Crafting Europe	914 320	Реміснична палата України	9	Ірландія, Італія, Велика Британія, Іспанія, Грузія, Португалія, Нідерланди	Вирішення системних викликів ремісничого сектору, пов'язаних з його ідентифікацією, розвитком виробничого потенціалу, підтримкою та інфраструктурою, та нарощуванням потужностей.

Джерело: складено автором за [4]

аудіовізуальних творів (EURIMAGES)», але досі залишається низка невідповідностей із загальноприйнятою європейською практикою. Серед них передусім слід відзначити Директиву про аудіовізуальні послуги, прийняття якої необхідне для повноцінної участі у підпрограмі «Медіа», питання сертифікації національної креативної продукції, а також слабкість українського законодавства у сфері захисту прав неповнолітніх.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Креативні індустрії в Україні мають великий потенціал до розвитку та перетворення на потужний рушій соціально-економічного зростання нашої держави. Одним із важливих напрямів на цьому шляху є збільшення обсягів співпраці з країнами ЄС як у розрізі взаємної торгівлі креативними товарами та послугами, так і за рахунок формування пан-європейського соціокультурного простору через участь у загальноєвропейських програмах, підтримуваних Європейською Комісією та Європейським Парламентом, а передусім через розширення участі у програмі «Креативна Європа».

Динамічність самого процесу співробітництва та постійна зміна конфігурації співпраці України з ЄС у сфері креативних індустрій зумовлюють перспективи подальших досліджень у заданому цією статтею напрямі, як і недосконалість статистичної бази, що унеможлиблює нині об'єктивну оцінку обсягу взаємної торгівлі креативними товарами та креативними послугами між Україною та ЄС.

Бібліографічний список:

1. Culturestatistics – 2019 edition. *Statistical Books Eurostat*. 2019. 200 p. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10177894/KS-01-19-712-EN-N.pdf/915f828b-daae-1cca-ba54-a87e90d6b68b>. (дата звернення: 22.01.2020).
2. Creative Economy Programme. *UNCTAD*: веб-сайт. URL: <https://unctad.org/en/Pages/DITC/CreativeEconomy/Creative-Economy-Programme.aspx> (дата звернення: 22.01.2020).
3. Creative Industries Mapping Documents 2001. *DCMS*: веб-сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-mapping-documents-2001> (дата звернення: 22.01.2020).
4. Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії»: Закон України від 19 червня 2018 року № 2458-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19> (дата звернення: 22.01.2020).
5. Culture statistics – international trade in cultural goods. *Eurostat Statistic Explained*: веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_international_trade_in_cultural_goods (дата звернення: 22.01.2020).
6. Скворонська І.В., Гончарук А.О. Тенденції розвитку креативних індустрій в країнах Європейського Союзу. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31). С. 201–204.
7. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 р. № 265-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80> (дата звернення: 22.01.2020).
8. Фарінья К. Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні. URL: https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Research/Creative%20Industries%20Report%20for%20Ukraine_UA.pdf (дата звернення: 22.01.2020).
9. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.01.2020).
10. CREATIVE ECONOMY OUTLOOK: Trends in international trade in creative industries 2002–2015. *UNCTAD*. 2018. 445 p. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditcted2018d3_en.pdf (дата звернення: 22.01.2020).
11. Creative economy. *UNCTADSTAT*: веб-сайт. URL: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (дата звернення: 22.01.2020).
12. Creative Europe Program : веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/node_en (дата звернення: 22.01.2020).
13. Національне бюро програми «Креативна Європа» в Україні : веб-сайт. URL: <https://creativeeurope.in.ua/> (дата звернення: 22.01.2020).

References:

1. Culturestatistics – 2019 edition. *Statistical Books Eurostat*. 2019. 200 p. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10177894/KS-01-19-712-EN-N.pdf/915f828b-daae-1cca-ba54-a87e90d6b68b>. (accessed 22.01.2020).
2. Creative Economy Programme. *UNCTAD* : web site. Available at: <https://unctad.org/en/Pages/DITC/CreativeEconomy/Creative-Economy-Programme.aspx> (accessed 22.01.2020).
3. Creative Industries Mapping Documents 2001. *DCMS*: web site. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-mapping-documents-2001> (accessed 22.01.2020).
4. Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrainy «Pro kuljuru» shhodo vyznachennja ponjattja «kreatyvni industrij» [On Amendments to the Law of Ukraine «On Culture» on the Definition of «Creative Industries»]: Law of Ukraine of June 19, 2018 № 2458-VIII / Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19> (accessed 22.01.2020).
5. Culture statistics – international trade in cultural goods. *Eurostat Statistic Explained*: web site. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_international_trade_in_cultural_goods (accessed 22.01.2020).
6. Skavronska I.V., Ghoncharuk A.O. Tendencii rozvytku kreatyvnykh industrij v krajinaх Jevropejskogo Sojuzu [Trends in Development of Creative Industries in European Union]. *Young Scientist*. 2016. no4 (31). pp. 201–204.
7. Pro zatverdzhennja vydiv ekonomichnoji dijalnosti, jaki nalezhatj do kreatyvnykh industrij [On the Approval of Economic Activities that Belong to the Creative Industries]: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 24, 2019 № 265-p / Cabinet of Ministers of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80> (accessed 22.01.2020).
8. Farinia K. Rozvytok kuljturnykh ta kreatyvnykh industrij v Ukrainy [The Development of Cultural and Creative Industries in Ukraine]. Available at: https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Research/Creative%20Industries%20Report%20for%20Ukraine_UA.pdf (accessed 22.01.2020).
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]: web site. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 22.01.2020).
10. CREATIVE ECONOMY OUTLOOK: Trends in international trade in creative industries 2002–2015. *UNCTAD*. 2018. 445 p. Available at: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditcted2018d3_en.pdf (accessed 22.01.2020).
11. Creative economy. *UNCTADSTAT* : web site. Available at: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (accessed 22.01.2020).
12. Creative Europe Program : web site. Available at: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/node_en (accessed 22.01.2020).
13. Nacionaljne bjuro prohramy «Kreatyvna Jevropa» v Ukraini [Creative Europe Ukraine]: web site. Available at: <https://creativeeurope.in.ua/> (accessed 22.01.2020).